

VÄGLEDNING FÖR ARBETET MED FÖRSAMLINGSINSTRUKTIONEN 2.0

Revision

Kyrkoordningen (i det följande förkortat KO) föreskriver (57:6) att kyrkorådet minst vart fjärde år ska pröva om det ska ske en ändring av församlingsinstruktionen. Om inget förslag till ändring utarbetas ska, enligt KO, skälen för detta anmälas till kyrkofullmäktige och domkapitlet. Det behövs en viss aktivitet oavsett om församlingsinstruktionen (i det följande förkortat FIN) behålls eller revideras. I denna förnyade vägledning ges en del nya anvisningar till vägledning för arbetet med FIN. OBS! Nybildade pastorat ska utarbeta en ny församlingsinstruktion senast den 31 december 2019.

Vad är en församlingsinstruktion?

Församlingens identitet och färdriktning

För varje församling ska det finnas en FIN (KO 57:5-7). För församlingarna i ett pastorat ska det finnas en *gemensam* FIN som också ska redovisa hur ansvaret för den grundläggande uppgiften fördelas mellan församlingarna och pastoratet. Pastoratet har som pastoralt område det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift.

FIN är ett dokument som visar på *kyrkans enhet* och är ett uttryck för relationen mellan församling och stift. FIN utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet och blir på så sätt ett tydligt exempel på att församling/kyrkoherde och stift/biskop hör nära samman i Svenska kyrkan.

FIN ska vara användbar både i församlingens verksamhet och för stiftet i främjande och tillsynsfunktionerna. Den är församlingens/pastoratets grundsyns- och identitetsdokument och ska relatera till budget och verksamhetsplaner. FIN är ett bra instrument för nybildade pastorat att hitta en ny gemensam identitet.

Dessutom startas nu i Svenska kyrkan arbetet med Lokalförsörjningsplaner, som förutsätter väl genomarbetade FIN. Visioner och framtidsstrategier i FIN ska tjäna som utgångspunkt för lokalförsörjningsplanen.

Med hjälp av FIN ska kyrkorådet styra och kyrkoherden planera och leda verksamheten i församlingen/pastoratet. FIN ska ligga till grund för planeringen av församlingslivet. Den ska också peka framåt mot de förändringar i verksamheten som man kan planera för.

Det är viktigt att FIN är formulerad på ett sådant sätt att även församlingsborna kan ta den till sig och den kan med fördel vara tillgänglig på församlingens/pastoratets hemsida.

Prioriterade områden

Församlingen/pastoratet behöver ständigt pröva sitt arbetssätt och reflektera över kyrkans uppdrag i den tid och värld vi lever i. FIN är en programförklaring och utgångspunkt för andra kortsiktigare måldokument och budget. Den anger alltså inte bara identitet och utan också riktning för församlingens liv och arbete. FIN innehåller den långsiktiga ”kompassriktningen” medan verksamhetsplaneringen innebär den mer kortsiktiga inriktningen.

Domkapitlet vill understryka vikten av att FIN beskriver församlingens färdriktning. Därför efterfrågas i slutet av det pastorala programmet tre *prioriterade områden* för församlingens liv som ligger till grund för det strategiska arbetet. Dessa områden ska röra sig inom kyrkans grundläggande uppdrag och således inte inom fälten förvaltning/fastigheter. De prioriterade områdena kan också bli god hjälp för församlingens planering och för stiftets dialog med församlingen genom exempelvis visitationer.

Vad ska en församlingsinstruktion innehålla?

Innehållet är bestämt av föreskrifter i KO (57 kap.) och av domkapitlets intentioner. I denna vägledning grupperas innehållet på det sätt domkapitlet önskar få det disponerat vid utfärdandet. Det kan därefter disponeras på mer lättillgängligt sätt på församlingen/pastoratets hemsida.

1. Försättsblad med kyrkofullmäktiges godkännande/kyrkoherdens undertecknande
2. Omvärldsanalys
3. Pastoralt program som utmynnar i
  - Barnkonsekvensanalysens resultat
  - Fördelning av den grundläggande uppgiften i pastorat
  - Prioriterade områden
4. Domkapitlets regler med mera (formaliadel)

Hur utarbetas en församlingsinstruktion?

I såväl nyskrivande som revision av en FIN är det viktigt att utarbetandet sker genom en bred process där anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare ingår. När det gäller en gemensam FIN ska kyrkorådet samråda med församlingsråden.

Det är viktigt och nödvändigt att samråd sker med domkapitlet under arbetets gång. Sedan ett förslag till FIN arbetats fram och samråd har skett med domkapitlet och när det gäller en gemensam FIN med församlingsråden, bereds ärendet av kyrkorådet. Då kyrkoherde och kyrkoråd gett klartecken hamnar FIN på kyrkofullmäktiges bord för godkännande.

När kyrkofullmäktige och kyrkoherde har godkänt FIN får domkapitlet utfärda instruktionen som då blir bindande för såväl församling/pastorat som domkapitel.

Ändring av församlingsinstruktionen

Såväl kyrkofullmäktige, kyrkorådet, församlingsråden, kyrkoherden som domkapitlet kan väcka fråga om ändring antingen av en hel FIN eller enstaka punkter. Ändringen godkänns

och utfärdas på samma sätt som den ursprungliga FIN. Ändringar i KO kan föranleda domkapitlet att göra ändringar av regler domkapitlet får besluta.

Bedömer församlingen/pastoratet att det finns behov av ändring efter kortare period kan det naturligtvis ske. Exempelvis när en ny kyrkoherde tillträtt eller efter en visitation.

Revisionsperioder för FIN behöver inte följa mandatperioder.

Hur omfattande behöver församlingsinstruktionen vara?

Den ska inte vara för omfattande, högst 4–6 sidor. I stora pastorat och i pastorat med många församlingar finns det kanske önskemål om konkretiseringar på församlingsnivå som medför svårigheter att hålla sig inom det angivna sidantalet. I dessa fall vill domkapitlet understryka att det är fråga om en *gemensam* FIN och därmed församlingarnas gemensamma visioner och inriktningar som beskrivs i det pastorala programmet. Dessa kan brytas ned i lokala mål och planer i verksamhetsstyrningen i pastoratet. Om detaljerade församlingsavsnitt i gemensamma FIN ska finnas med, ska de vara kortfattade.

Pastoralt program

Det pastorala programmet är FIN:s huvudsakliga innehåll. För att kunna formulera detta måste församlingen först göra en omvärldsbeskrivning och analys.

Omvärldsanalys

Kyrkans grundläggande uppgift måste utföras på olika sätt i olika församlingar, beroende på att lokala förhållanden och förutsättningar skiftar. Därför måste varje församlingsinstruktion innehålla en omvärldsbeskrivning som berättar hur det samhälle ser ut där församlingen finns och verkar och en analys hur detta påverkar församlingen.

För att kunna bestämma vilken riktning en församling ska ta i framtiden, behövs en god kännedom om hur människor lever och tänker i det område församlingen finns. En bra grund kan läggas med statistik och faktauppgifter från offentliga källor och Svenska kyrkans statistikdatabas.

Det är också viktigt att ta vara på den kunskap som finns hos olika medarbetare och församlingsbor. Vad tänker körsångaren, sopplunchdeltagarna och ungdomsgruppen om tron och livet? Att låta medarbetare möta olika nyckelpersoner i samhället och ta in deras kunskap kan också vara en bra metod.

Församlingen har ansvar för alla som vistas i församlingen. Det innebär ansvar för arbetsplatser, skola, vård, omsorg och andra institutioner där människor vistas del av dygnet eller säsongvis. Detta inkluderar även människor som inte tillhör Svenska kyrkan.

En levande församling behöver regelbundet inhämta kunskap om sin omvärld och hur den förändras. Det ger möjlighet att påverka och utveckla arbetet. Omvärldsanalysen vidgar bilden och självförståelsen och är en förutsättning för att utforma riktning och mål för församlingens arbete.

Barns och ungas perspektiv och levnadsförhållanden ska beaktas i omvärldsbeskrivningen och särskilt vad gäller barn och unga i utsatta livssituationer.

Slutsatser och analys

Det är viktigt att dra slutsatser av resultatet av omvärldsbeskrivningen för att kunna tänka strategiskt kring församlingsarbetets framtid.

- Hur påverkar samhällets förändringar församlingsarbetet på både kort och lång sikt?
- Inom vilka områden behöver ni förändra eller fördjupa ert arbete?
- Vilka prioriteringar behöver göras?
- Vilka möjligheter och utmaningar ser ni i framtiden?
- På vilket sätt påverkar barns situation församlingsarbetet?

I församlingar med problem som sviktande ekonomi eller långvariga vakanser kan en realistisk beskrivning av förutsättningarna för församlingslivet höra till omvärldsanalysen. Detta kan bidra till en rimlig ambitionsnivå i det pastorala programmet.

Församlingens grundläggande uppgift

Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling samtidigt som församlingen är en del av ett stift och Svenska kyrkan som helhet. Enligt KO 2:1 är den grundläggande uppgiftens fyra aspekter att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Uppgiften behöver kontinuerligt tolkas och förstås i relation till det samhälle som kyrkan är en del av. Det kräver en fortgående reflektion över hur evangeliet gestaltas och förmedlas.

Beskrivningen av hur församlingen tänker om detta blir en bild av församlingens identitet. Man kan också ställa frågan: Vad säger församlingens prioriteringar om identiteten. Eller: Varför ska vi göra det vi gör?

De fyra aspekterna gudstjänst, undervisning, diakoni och mission behöver inte utgöra disposition för det pastorala programmet. Detta kan disponeras på olika sätt, exempelvis efter de grundläggande värden eller intentioner som församlingen vill att verksamheten ska genomsyras av. Men de fyra aspekterna skall ändå belysas som genom ett prisma i det pastorala programmet.

Gudstjänsten är det centrum där församlingen möter Gud, vi får möta varandra och som är hela församlingens gåva och uppgift. Den är livsnerven som inspirerar till att praktisera tron ut i vardagen.

- Beskriv gudstjänstlivet och hur det kan fördjupas eller förändras.
- Hur tänker ni kring gudstjänstliv och vardagsliv, både för den enskilda människan och för olika verksamheter?
- Beskriv hur ideellas delaktighet i gudstjänsten kan tillvaratas och utvecklas.
- Hur kan barns och ungdomars delaktighet i gudstjänsten utvecklas?

Allt lärande i församlingen kan ses som dopundervisning. Domet är inledningen på en livslång process med möjlighet att växa och mogna i den kristna tron, ett lärande till hjälp och stöd för att tyda och tolka tro och liv under livsvandringen.

- Beskriv de behov att bedriva undervisning ni identifierar.
- Beskriv vilka sätt att arbeta pedagogiskt som ska präglade undervisningen.
- Hur ser mötesplatserna ut för undervisning och lärande?
- Beskriv hur ideellas engagemang i undervisningen kan tillvaratas och utvecklas.

Diakoni är att tjäna och ha omsorg om medmänniskan. Det innebär att möta människor i livets olika sammanhang och särskilt i utsatta livssituationer. Det handlar också om att arbeta över gränser och att samverka med goda krafter i ett föränderligt samhälle.

- Beskriv de diakonala behoven utifrån omvärldsanalysen och hur de diakonala insatserna bör prioriteras.
- Hur gestaltas diakoni i de olika aspekterna av församlingens grundläggande uppgift?
- Hur arbetar ni med ideellas delaktighet i det diakonala uppdraget?

Mission innebär att vi är sända av Gud och förebilden är Guds sändning av Jesus Kristus. Det lokala och det internationella perspektivet relaterar till varandra. I det mångkulturella mötet utmanas vi att reflektera över vår närvaro i samhället och vår sändning i världen.

- Hur arbetar ni med missionsuppdraget?
- Beskriv hur ideellas engagemang kan tillvaratas och utvecklas.
- Hur ser mötesplatserna ut bland människor av andra religioner och kulturer?
- Hur tänker ni kring att vara en del av den världsvida kyrkan?

Barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys

KO föreskriver att det pastorala programmet ska innehålla barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys. Domkapitlet önskar här inte en redogörelse för hur analysen gått till. Viktigare är dess resultat. Barns och ungas perspektiv och levnadsförhållanden kan med fördel beaktas redan i omvärldsbeskrivningen/-analysen, särskilt vad gäller barn och unga i utsatta livssituationer. Det pastorala programmet kan fortlöpande nämna barnperspektivet eller mynna ut i några punkter där barnkonsekvensanalysen gett nedslag i församlingens inriktning.

Särskilt för pastorat: fördelning av den grundläggande uppgiften

Hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift i pastorat är fördelat mellan församlingarna och pastoratet ska enligt KO framgå i det pastorala programmet. Det kan exempelvis gälla samverkan i fråga om kyrkliga handlingar, konfirmander, skolkirka, diakoncentral eller sjukhuskyrka. Pastoratet eller en enskild församling kan ha ett mer direkt ansvar för dessa verksamheter. Beskriv i korthet sådan samverkan samt hur ni ser på ansvarsfördelningen mellan församlingar och pastorat. Här kan också utvecklas hur gudstjänstlivet är strukturerat, särskilt om huvudgudstjänst inte firas varje söndag i alla församlingarna (jfr nedan Domkapitlets regler nr två).

Prioriterade områden

Det pastorala programmet skall slutligen mynna ut i beskrivningen av tre prioriterade områden inom ramen för församlingens grundläggande uppgift. Det handlar om sådant församlingen/pastoratet särskilt vill fokusera på de närmaste fyra åren (eller mer). Det kan handla om delar av församlingens verksamhet såsom gudstjänsterna, om etablering i nytt bostadsområde, om idealitet eller att bli en mer missionsorienterad församling.

För varje prioriterat område skrivs en rubrik följt av några sammanfattande meningar som beskriver området. Beskrivningen får sammanlagt inte överstiga en halv A-4-sida.

Domkapitlets regler med mera

Här beskrivs de regler domkapitlet utfärdar samt några andra delar KO föreskriver att FIN ska innehålla.

OBS! Samråd ska ha skett med stiftets handläggare innan FIN godkänns av kyrkofullmäktige. Pastoratet ska föreslå formuleringar till domkapitlets regler. I rutorna finns den regel eller de uppgifter som ska skrivas i FIN. Punkt två och sju gäller endast pastorat.

1. Minsta antalet huvudgudstjänster med nattvard under ett år

Domkapitlet får besluta om det minsta antal huvudgudstjänster med nattvard som ska firas i varje församling under ett kyrkoår (KO 17:5).

Domkapitlet har beslutat att huvudgudstjänst med nattvard firas .... gånger per kyrkoår i .... församling (,.... gånger per år i .... församling etc.)

2. Huvudgudstjänster i församlingar i pastorat

För församlingar i pastorat gäller enligt KO 17:3 att en huvudgudstjänst ska firas i *pastoratet* varje sönd och helgdag. ”För ett pastorat ska domkapitlet i församlingsinstruktionen besluta vad som ska gälla beträffande huvudgudstjänster i församlingarna.”

Domkapitlets bedömning är att normalt bör en huvudgudstjänst firas varje sönd och helgdag i varje *församling* i pastoratet. Men om pastoratet har en genomtänkt motivering för en annan struktur i pastoratets gudstjänstliv kan domkapitlet medge avsteg från huvudprincipen. Skriv gärna om detta i det pastorala programmet i samband med redovisningen av fördelning av ansvaret för den grundläggande uppgiften i pastoratet. Pastoratet anger också här sitt behov av antal sammanlysningar av huvudgudstjänster per år.

Domkapitlet kan efter anhållan medge avvikelser från regeln i FIN vid enstaka tillfällen.

Domkapitlet har beslutat att en huvudgudstjänst firas varje sönd- och helgdag i varje församling i pastoratet. Sammanlysningar får ske....gånger per år.

Alternativt:

Domkapitlet har beslutat att huvudgudstjänst firas....gånger per år i ... församling, ...gånger per år i .... församling etc. (Se motivering under Fördelning av ansvaret för den grundläggande uppgiften)

3. Ekumeniska huvudgudstjänster

Domkapitlet ska ge tillstånd för firande av huvudgudstjänst tillsammans med församling/ar i annat kristet trossamfund. Bestämmelse för detta finns i KO 17:7. För att förenkla besluten om ekumenisk huvudgudstjänst firas regelmässigt skrivs en regel i FIN.

Domkapitlet har beslutat att ekumenisk huvudgudstjänst får firas .... gånger per år i .... församling/pastorat. Det/de samfund som förutom Svenska kyrkan deltar är...

4. Kompetensnivå på kyrkomusikertjänsten

Domkapitlet får besluta om den obligatoriska kyrkomusikern i varje pastorat/församling ska vara kantor, organist eller försteorganist (KO 34:2). De tre nivåerna är en nyhet i KO 2018. Beslutet sker genom FIN:s utfärdande. Pastoratet/församlingen ska behörighetspröva sökande (KO 34:15) vid tillsättning. Om pastoratet/församlingen inte får behöriga sökande vid utlysning kan domkapitlet ge dispens.

I församlingen/pastoratet finns för närvarande följande kyrkomusikerbefattningar:.... Domkapitlet har beslutat att minst en av pastoratets/församlingens kyrkomusiker skall vara försteorganist/organist/kantor.

5. Konfirmandundervisning

Domkapitlet får utfärda bestämmelser för den dopundervisning som ska föregå konfirmationsgudstjänst (KO 22:5).

Domkapitlet har beslutat att församlingen/pastoratets församlingar ska följa Svenska kyrkans konfirmandriktlinjer.

6. Ekumeniska avtal

I den utsträckning som församlingen ingått ekumeniska samverkansavtal ska de godkännas av domkapitlet och anges i FIN.

I förekommande fall:
Församlingen/pastoratet har ekumeniskt samverkansavtal med ....församling som tillhör .....samfund.

7. Prästtjänster

a. Antal präster i församling som inte ingår i pastorat

Stiftsstyrelsen har beslutat att minst .... komministerbefattning/ar skall finnas i församlingen.

b. Redogörelse för prästtjänsters disponering i pastorat

KO föreskriver att i FIN ska redovisas hur befattningar som präst i pastorat i huvudsak disponeras. Antalet prästtjänster per församling i pastorat anges. Prästtjänster som är inrättade för övergripande ansvar för exempelvis konfirmandarbetet (i hela pastoratet), skolkyrka eller sjukhuskyrka anges också.

Stiftsstyrelsen har beslutat att minst .... komministerbefattning/ar skall finnas i församlingen/pastoratet. Pastoratets prästtjänster är disponerade på församlingarna enligt följande:....

8. Övriga tjänster

I församlingen/pastoratet finns .... diakonbefattningar.

9. Kyrkor i församlingen/pastoratet

Här redovisas samtliga kyrkor, kapell och gudstjänstlokaler i församlingen/pastoratet.

Kyrkor, kapell och gudstjänstlokaler:

I församling 1:.....

I församling 2:.....

etc.

10. Kyrkornas nyttjande

När det finns *flera kyrkor i en församling* ska redovisas hur dessa i huvudsak används (Ny bestämmelse 2018, KO 57:5). Domkapitlet önskar uppgift om antalet gudstjänster per vecka i genomsnitt. Varannan vecka anges exempelvis med 0,5.

Kyrkornas nyttjande

1. ....församling:

- a. .... kyrka/kapell/gudstjänstlokal nyttjas .... gånger per vecka. Typer av gudstjänst:....
- b. .... kyrka/kapell/gudstjänstlokal nyttjas .... gånger per vecka. Typer av gudstjänst:....
- c. .... etc.

2. ....församling:

- a. .... kyrka etc.

Kommentar om väntade förändringar i nyttjande på kort och lång sikt:....

11. Den språkliga mångfalden

I FIN ska behandlas de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift. Det handlar om exempelvis själavård och kyrkliga handlingar på teckenspråk, minoritetsspråken eller andra språk. Det kan också handla om en församling med en mångfald språk bland medlemmar/aktiva. Här skrivs en kort redogörelse. Ämnet kan också utvecklas i det pastorala programmet.

Redogörelse för praxis angående:

Själavård och kyrkliga handlingar på minoritetsspråken

Gudstjänster på andra språk än svenska

Annan verksamhet för viss språkgrupp

Försättsblad

FIN ska vid insändande till domkapitlet för utfärdande vara försett med domkapitlets försättsblad där kyrkofullmäktiges och kyrkoherdens godkännande framgår. Det förmedlas av stiftshandläggare.

Kontakt med stiftskansliet

Stiftskansliet personal bistår gärna i arbetet med FIN och står till förfogande för möten och samtal kring församlingens arbete med sin instruktion.

internwww.svenskakyrkan.se/goteborgsstift